

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความต้องการหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาภาษาศาสตร์ของผู้ใช้ห้องสมุดคณะ  
ภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขา  
ภาษาศาสตร์ของผู้ใช้ห้องสมุดคณะภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในด้านประเภทของหัวข้อเรื่อง  
ลักษณะทางภาษา และลักษณะการใช้ศัพท์ และปัญหาในการใช้หัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาภาษาศาสตร์  
ในการสืบค้นสารนิเทศ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดคณะภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
มหิดล ในการกำหนดหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาภาษาศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้  
และสำหรับคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการ  
ปรับปรุงและพัฒนาหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาภาษาศาสตร์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ

1. ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาภาษาศาสตร์ประเภทหัวข้อเรื่องใหญ่  
มีลักษณะเป็นคำนามเดี่ยว และเป็นศัพท์อิสระ
2. ปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดประสบในระดับมาก คือ หัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ไม่สอดคล้องกับ  
คำค้นของผู้ใช้ในการสืบค้นสารนิเทศ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยส่งแบบสอบถามให้กับอาจารย์และนักศึกษาคณะ  
ภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวนทั้งสิ้น 445 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 371 ชุด  
ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 83.37 ของแบบ  
สอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายได้ดังนี้

สรุปและอภิปราย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 371 คน พบว่า จำนวนมากที่สุด 308  
คน (83.02%) เป็นนักศึกษา และเป็นอาจารย์ จำนวน 63 คน (16.98%) สำหรับกลุ่มนักศึกษา  
พบว่า ส่วนใหญ่ จำนวน 211 คน (56.87%) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ จำนวน 97 คน  
(26.15%) เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจำแนกเป็นระดับปริญญาโท จำนวน 67 คน (18.06%)  
และระดับปริญญาเอกจำนวน 30 คน (8.09%) (ตารางที่ 2)

## สำหรับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

### 1.1 อาจารย์

อาจารย์ ส่วนใหญ่ จำนวน 37 คน (58.73%) มีตำแหน่งรองศาสตราจารย์ (ตารางที่ 3) ส่วนใหญ่ จำนวน 43 คน (68.25%) มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก (ตารางที่ 4) จำนวนมากที่สุด 14 คน (22.22%) สังกัดภาควิชาเภสัชกรรม รองลงมา จำนวน 9 คน (14.28%) สังกัดภาควิชาเภสัชวิทยา (ตารางที่ 5) และ อาจารย์ จำนวนมากที่สุด 19 คน (30.16%) มีประสบการณ์การสอน 26-30 ปี (ตารางที่ 6)

### 1.2 นักศึกษา

นักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ จำนวน 44 คน (20.86%) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และไม่มีการแยกสาขาวิชา (ตารางที่ 7)

นักศึกษาระดับปริญญาโท ส่วนใหญ่ จำนวน 24 คน (35.82%) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (ตารางที่ 7) และ จำนวนมากที่สุด 13 คน (19.40%) สังกัดสาขาวิชาบริหารเภสัชกิจ (ตารางที่ 8)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวนมากที่สุด 9 คน (30.00%) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 (ตารางที่ 7) และ จำนวนมากที่สุด 9 คน (30.00%) สังกัดสาขาวิชาเภสัชการ (ตารางที่ 8)

## 2. ความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์

ความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ครอบคลุมความต้องการในด้านประเภทของหัวเรื่อง ลักษณะทางภาษา และลักษณะการใช้ศัพท์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

### 2.1 ความต้องการในด้านประเภทของหัวเรื่อง

จากชุดหัวเรื่อง จำนวน 10 ชุด ซึ่งแต่ละชุดบรรจุตัวอย่างหัวเรื่องที่เป็นหัวเรื่องใหญ่ หัวเรื่องใหญ่ที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ และคำที่ใช้ยังไม่เหมาะสม โดยให้ผู้ใช้เลือกตอบหัวเรื่องที่ต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของทั้ง 10 ชุดหัวเรื่อง พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ต้องการหัวเรื่องที่เป็นหัวเรื่องใหญ่ จำนวน 2,474 คำตอบ (66.69%) และ ส่วนน้อย ต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ จำนวน 1,188 คำตอบ (32.02%)

ส่วนคำที่ผู้ใช้เห็นว่ายังไม่เหมาะสมมีจำนวน 48 คำตอบ (1.29%) โดยผู้ตอบได้เสนอแนะคำให้ใช้จำนวน 37 คำ ซึ่งพบว่าจำนวนมากที่สุด 21 คำ เป็นหัวเรื่องใหญ่

เมื่อจำแนกคำตอบของชุดหัวเรื่องแต่ละชุด พบว่าชุดหัวเรื่องทุกชุดปรากฏผลตรงกันคือผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ต้องการหัวเรื่องใหญ่ โดยมีผู้ตอบในแต่ละชุดหัวเรื่องตั้งแต่ 55.80-75.74% และส่วนน้อย ต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ โดยมีผู้ตอบในแต่ละชุดตั้งแต่ 23.72-43.66%

เมื่อจำแนกความต้องการประเภทของหัวเรื่องโดยรวมทั้ง 10 ชุดตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า คำตอบของอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษามหาวิทยาลัยปริญญาตรี สอดคล้องกัน คือ ส่วนใหญ่ ต้องการหัวเรื่องใหญ่ จำนวน 419 คำตอบ (66.51%) 1,444 คำตอบ (68.43%) และ 611 คำตอบ (62.99%) ตามลำดับ (ตารางที่ 10)

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการประเภทของหัวเรื่องจากชุดหัวเรื่องแต่ละชุดตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า คำตอบของทั้งอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษามหาวิทยาลัย สอดคล้องกันทุกชุดหัวเรื่อง คือ ส่วนใหญ่ ต้องการหัวเรื่องใหญ่ (ตารางที่ 11)

การที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องใหญ่ อาจเนื่องจากหัวเรื่องใหญ่มีลักษณะเป็นคำ กลุ่มคำ หรือวลีที่มีลักษณะสั้น ๆ ตรงไปตรงมา ซึ่งผู้ใช้อาจจะนึกถึงคำศัพท์ได้ง่าย และไม่ต้องคิดคำนึงให้ยุ่งยาก เช่น การปรุงยา สิทธิบัตรยา เครื่องหมายพันธุกรรม เป็นต้น (นวเรศ เหลืองไธ, สัมภาษณ์) ผลการวิจัยในส่วนนี้ยังมีความสอดคล้องกับคำที่ผู้ใช้เสนอให้ห้องสมุดใช้คือส่วนใหญ่เป็นหัวเรื่องใหญ่ ส่วนการที่ผู้ใช้จำนวนน้อยต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ อาจเนื่องจากผู้ใช้ไม่เข้าใจลักษณะการกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุดที่มีการแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น ดังปรากฏในรายการปัญหาซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ตารางที่ 21)

ผลการวิจัยในด้านความต้องการประเภทของหัวเรื่อง ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ ต้องการหัวเรื่องใหญ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีธัญญา ดำรงกิจการวงศ์ (2536) และ พิไลรัตน์ เทียนทัต (2539) ที่พบว่านักข่าวหนังสือพิมพ์ธุรกิจ และ นักกฎหมาย ตามลำดับ ต้องการหัวเรื่องประเภทหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคำคำเดียว และผลการวิจัยของ Lester (1989) ที่พบว่าคำค้นที่นักศึกษามหาวิทยาลัย Northwestern ใช้สืบค้นทางออนไลน์มีลักษณะเป็นคำคำเดียว รวมทั้งผลการวิจัยของ ดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน (2526) ในส่วนที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประชากรศาสตร์ต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะการใช้คำที่ไม่มีการใช้หัวเรื่องย่อยประกอบหัวเรื่องใหญ่

ผลการวิจัยในส่วนนี้ ยังพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ในส่วนที่กำหนดว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ประเภทหัวข้อใหญ่

## 2.2 ความต้องการในด้านลักษณะทางภาษาของหัวข้อเรื่อง

จากชุดหัวข้อเรื่องจำนวน 10 ชุด ซึ่งแต่ละชุดบรรจุตัวอย่างหัวข้อเรื่องที่เป็นคำนามเดี่ยว คำนามผสม วลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม คำนามที่มีการสลับที่คำ และคำที่ใช้ยังไม่เหมาะสม โดยให้ผู้ใช้เลือกตอบหัวข้อเรื่องที่ต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของทั้ง 10 ชุดหัวข้อเรื่อง พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด ต้องการหัวข้อเรื่องที่มีลักษณะทางภาษาเป็นคำนามผสม จำนวน 1,504 คำตอบ (40.54%) รองลงมา ต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม จำนวน 1,146 คำตอบ (30.89%) และน้อยที่สุด ต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นคำนามเดี่ยว จำนวน 339 คำตอบ (9.14%)

ส่วนคำที่ผู้ใช้เห็นว่ายังไม่เหมาะสมมีจำนวน 71 คำตอบ (1.91%) และผู้ตอบเสนอแนะคำให้ใช้จำนวน 41 คำ ซึ่งพบว่าจำนวนมากที่สุด 19 คำ เป็นหัวข้อเรื่องที่เป็นคำนามผสม

เมื่อจำแนกคำตอบของชุดหัวข้อเรื่องแต่ละชุด พบว่า ชุดหัวข้อเรื่อง 8 ชุด (ชุดหัวข้อเรื่องที่ 1-4, 6-7, 9-10) ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่หรือจำนวนมากที่สุด ต้องการหัวข้อเรื่องที่มีลักษณะเป็นคำนามผสม โดยมีผู้ตอบในแต่ละชุดหัวข้อเรื่อง จำนวนตั้งแต่ 33.42-61.99% ส่วนชุดหัวข้อเรื่องที่ 5 (หัวข้อเรื่องสาขาเภสัชกรรมแผนไทย) และ ชุดหัวข้อเรื่องที่ 8 (หัวข้อเรื่องสาขาเภสัชกรรมสังคม) ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 248 คน (66.85%) และ 141 คน (38.00%) ต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม (ตารางที่ 12)

การที่ผลการวิจัยพบว่า ชุดหัวข้อเรื่องที่ 5 (หัวข้อเรื่องสาขาเภสัชกรรมแผนไทย) และ ชุดหัวข้อเรื่องที่ 8 (หัวข้อเรื่องสาขาเภสัชกรรมสังคม) ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม คือ หัวข้อเรื่อง "พืชและความเป็นพิษ" (หัวข้อเรื่องชุดที่ 5) และ "ยาและการตลาด" (หัวข้อเรื่องชุดที่ 8) อาจเนื่องจากเนื้อหาเภสัชกรรมแผนไทยเป็นเนื้อหาที่ครอบคลุมหลายสาขาย่อยที่สัมพันธ์กัน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกหัวข้อเรื่องที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กัน 2 สาขาย่อยคือ พืช (พฤกษศาสตร์) และ ความเป็นพิษ (พิษวิทยา) เช่นเดียวกับเนื้อหาเภสัชกรรมสังคม เป็นเนื้อหาที่ครอบคลุมหลายสาขาย่อยที่สัมพันธ์กัน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกหัวข้อเรื่องที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กัน 2 สาขาย่อย คือ ยา (เภสัชศาสตร์) และ การตลาด (เศรษฐศาสตร์) การใช้คำสันธานเชื่อมระหว่างคำศัพท์ของ 2 สาขาเข้าด้วยกันช่วยให้ได้หัวข้อเรื่องที่มีความเฉพาะเจาะจงและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการหัวข้อเรื่องใน 2 ชุดดังกล่าวที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม

เมื่อจำแนกความต้องการในด้านลักษณะทางภาษาของหัวเรื่องโดยรวมทั้ง 10 ชุด ตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า คำตอบของอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษามหาวิทยาลัย ปริญญาโท ปรากฏผลสอดคล้องกัน คือ ส่วนใหญ่ ต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคานามผสม จำนวน 303 คำตอบ (48.09%) 804 คำตอบ (38.10%) และ 397 คำตอบ (40.93%) ตามลำดับ (ตารางที่ 13)

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการในด้านลักษณะทางภาษาของหัวเรื่องจากหัวเรื่องแต่ละชุดตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า ชุดหัวเรื่อง 7 ชุด (ชุดหัวเรื่องที่ 1-4, 6, 9-10) คำตอบของทั้งอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย ปริญญาโท ปรากฏผลสอดคล้องกัน คือ จำนวนมากที่สุดต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคานามผสม ส่วนชุดหัวเรื่องที่ 5 (หัวเรื่องสาขาเภสัชกรรมแผนไทย) พบว่า อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย ต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่คำสันธานหรือบุพบทเชื่อม ชุดหัวเรื่องที่ 7 และ 8 (หัวเรื่องสาขาเภสัชกรรมสังคัม) พบว่า อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย มีความเห็นแตกต่างกัน โดยชุดหัวเรื่องที่ 7 อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคานามผสม ในขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัย ต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่คำสันธานหรือบุพบทเชื่อม ในขณะที่ชุดหัวเรื่องที่ 8 อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องที่เป็นคานามที่มีการกลับที่คำ ในขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัย ต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่คำสันธานหรือบุพบทเชื่อม

เมื่อเปรียบเทียบคำตอบของนักศึกษามหาวิทยาลัย ปริญญาตรี และ นักศึกษามหาวิทยาลัย ในชุดหัวเรื่องแต่ละชุด พบว่าสอดคล้องกัน 7 ชุดหัวเรื่อง โดยชุดหัวเรื่อง 5 ชุด (ชุดที่ 1, 2, 3, 4 และ 6) นักศึกษามหาวิทยาลัย ของทั้งสองกลุ่มต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคานามผสม ส่วนชุดหัวเรื่องอีก 2 ชุด (ชุดหัวเรื่องที่ 5 และ 8) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวนมากที่สุดของทั้งสองกลุ่มต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม (ตารางที่ 14)

ผลการศึกษาในด้านความต้องการลักษณะทางภาษาของหัวเรื่องที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องที่เป็นคานามผสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ละออ รอดมณี (2531) เพ็ญแข ประจงใจ (2533) พัชรี ไซตีสุนทรมนตรี (2537) เพ็ญพิมล คงมนต์ (2539) ที่พบว่า นักวิชาการประมง อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ นักวิชาการสาขาพลังงาน และ นักวิชาการสาธารณสุข ตามลำดับ นิยมใช้หรือต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคานามผสม แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน (2526) ที่พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดสาขาประชากรศาสตร์ต้องการหัวเรื่องที่มีการใช้คำแบบธรรมดาสามัญที่ไม่มีการกลับคำ และผลการวิจัยของ Poggione (1995) ที่พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในการสืบค้นด้วยคำหรือวลี

ผลการวิจัยในส่วนนี้ ยังพบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ในส่วนที่กำหนดว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวข้อเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นค่านามเดี่ยว

การที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดต้องการหัวข้อเรื่องที่มีลักษณะเป็นค่านามผสม และจำนวนน้อยที่สุดต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นค่านามเดี่ยว อาจเนื่องจากค่านามเดี่ยวมักเป็นหัวข้อกว้าง ๆ ซึ่งในการสืบค้นอาจได้เรื่องกว้าง ๆ ไม่ตรงกับความต้องการ (พจวรรณ ลาวัณย์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์) การใช้หัวข้อที่เป็นค่านามผสมทำให้หัวข้อมีความเฉพาะเจาะจงขึ้น (Lancaster, 1998: 28-30) และผู้ใช้อาจได้รับสารสนเทศตรงความต้องการมากกว่า นอกจากนั้น หากดูความต้องการในอันดับรองลงมา คือ หัวข้อที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม เช่น ภูมิแพ้และสารก่อภูมิแพ้ การบริหารด้านเภสัชกรรม การรักษาด้วยยีน เป็นต้น ก็แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ต้องการสืบค้นให้ได้เนื้อหาเฉพาะเจาะจงเช่นเดียวกัน

### 2.3 ความต้องการหัวข้อเรื่องในด้านลักษณะการใช้ศัพท์

จากชุดหัวข้อเรื่องจำนวน 10 ชุด ซึ่งแต่ละชุดบรรจุตัวอย่างหัวข้อเรื่องที่เป็นศัพท์ควบคุม ศัพท์อิสระ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และคำที่ใช้ยังไม่เหมาะสม โดยให้ผู้ใช้เลือกตอบหัวข้อเรื่องที่ต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของทั้ง 10 ชุดหัวข้อเรื่อง พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 1,499 คำตอบ (40.40%) ต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ รองลงมา จำนวน 1,236 คำตอบ (33.32%) ต้องการศัพท์ควบคุม และน้อยที่สุด จำนวน 941 คำตอบ (25.36%) ต้องการคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

ส่วนคำที่ผู้ใช้เห็นว่ายังไม่เหมาะสมมีจำนวน 34 คำตอบ (0.92%) และผู้ใช้เสนอแนะคำให้ใช้จำนวน 20 คำ ซึ่งพบว่า จำนวนมากที่สุด 12 คำเป็นศัพท์อิสระ

เมื่อจำแนกคำตอบของชุดหัวข้อเรื่องแต่ละชุด พบว่า ชุดหัวข้อเรื่อง 5 ชุด (ชุดหัวข้อเรื่องที่ 1, 3, 4, 8 และ 10) ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด ต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ โดยมีผู้ตอบในแต่ละชุดหัวข้อเรื่องตั้งแต่ 54.99-71.97% ส่วนชุดหัวข้อเรื่องอีก 4 ชุด (ชุดที่ 5, 6, 7 และ 9) ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวข้อเรื่องที่เป็นศัพท์ควบคุม ในขณะที่อีก 1 ชุดหัวข้อเรื่อง คือ ชุดหัวข้อเรื่องที่ 2 (หัวข้อเรื่องสาขาเภสัชกรรม) พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ (89.76%) (ตารางที่ 15)

เมื่อจำแนกความต้องการลักษณะการใช้ศัพท์ของหัวเรื่องโดยรวมทั้ง 10 ชุด ตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่าคำตอบของทั้งอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษามหาวิทยาลัย ปรากฏผลสอดคล้องกัน คือ ส่วนใหญ่ต้องการศัพท์อิสระ จำนวน 272 คำตอบ (43.18%) 818 คำตอบ (38.77%) และ 409 คำตอบ (42.17%) ตามลำดับ (ตารางที่ 16)

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการลักษณะการใช้ศัพท์ของหัวเรื่องจากหัวเรื่องแต่ละชุดตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า ชุดหัวเรื่อง 5 ชุด (ชุดหัวเรื่องที่ 1, 3, 4, 8, และ 10) คำตอบของทั้งอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ต้องการศัพท์อิสระ ชุดหัวเรื่องอีก 4 ชุด (ชุดหัวเรื่องที่ 5, 6, 7 และ 9) ทั้งอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษามหาวิทยาลัย จำนวนมากที่สุดต้องการศัพท์ควบคุม ส่วนชุดหัวเรื่องที่ 2 พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ของทั้ง 3 กลุ่ม ต้องการคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ (ตารางที่ 17)

การที่ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด (40.40%) ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ อาจเนื่องจากศัพท์อิสระเป็นศัพท์ที่สร้างหรือนำมาจากเนื้อหาของเอกสารโดยตรง จึงเป็นคำที่ผู้ใช้ห้องสมุดคุ้นเคย ในการสืบค้นผู้ใช้นึกถึงคำที่คุ้นเคยเป็นอันดับแรกและเลือกใช้คำนั้น ๆ ในการสืบค้น

นอกจากนั้น การที่ผลการวิจัยพบว่าหัวเรื่องชุดที่ 2 (หัวเรื่องสาขาเภสัชกรรม) ผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คือ "แอสไพริน" อาจเนื่องจากคำดังกล่าวเป็นศัพท์เทคนิคในสาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรม ซึ่งศัพท์ส่วนใหญ่ของสาขานี้เป็นศัพท์เทคนิค ดังนั้นการใช้หัวเรื่องภาษาไทยทั้ง "อะซอซอล" หรือ "หมอกยา" จึงอาจไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้ใช้ห้องสมุด และอาจไม่แน่ใจในความถูกต้องของคำแปลภาษาไทย จึงต้องการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศมากกว่า (พจนานุกรม ลาวัญย์ประเสริฐ, สัมภาษณ์)

ผลการศึกษาในด้านความต้องการลักษณะการใช้ศัพท์ของหัวเรื่อง ที่พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีธยา ดำรงกิจการวงศ์ (2536) และ พิไลรัตน์ เทียนทัต (2539) ที่พบว่านักข่าวหนังสือพิมพ์ธุรกิจ และ นักกฎหมาย ตามลำดับ ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ แต่แตกต่างจากผลการวิจัยของเพ็ญพิมล เขียวนาวิน และคณะ (2529) ที่พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดแพทย์ต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ในส่วนที่กำหนดว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ที่มีลักษณะการใช้ศัพท์เป็นศัพท์อิสระ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ต้องการน้อยกว่าร้อยละ 50 แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุดก็ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระมากกว่าหัวเรื่องในลักษณะอื่น ๆ

## 2.4 ความต้องการหัวเรื่องในภาพรวม

จากชุดหัวเรื่องจำนวน 5 ชุด ซึ่งแต่ละชุดบรรจุตัวอย่างหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคานามเดี่ยว หัวเรื่องใหญ่ที่มีหัวเรื่องย่อยประกอบ คานามผสม วลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม คานามที่มีการสลับที่คำ ศัพท์อิสระ และคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ โดยให้ผู้ใช้เลือกตอบหัวเรื่องที่ต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของทั้ง 5 ชุดหัวเรื่อง พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 626 คำตอบ (33.75%) ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ รองลงมา จำนวน 365 คำตอบ (19.67%) ต้องการหัวเรื่องที่เป็นคานามผสม จำนวน 292 คำตอบ (15.74%) ต้องการวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม และน้อยที่สุด จำนวน 86 คำตอบ (4.64%) ต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคานามเดี่ยว

เมื่อจำแนกคำตอบของชุดหัวเรื่องแต่ละชุด พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดต้องการหัวเรื่องในแต่ละชุดแตกต่างกัน คือ ชุดหัวเรื่องที่ 2 และ 4 ผู้ใช้ส่วนใหญ่จำนวน 273 คน (73.59%) และ 112 คน (30.19%) ตามลำดับ ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ ชุดหัวเรื่องที่ 1 (หัวเรื่องสาขาเภสัชกรรม) ผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการคานามผสม จำนวน 222 คน (59.84%) ชุดหัวเรื่องที่ 3 (หัวเรื่องสาขาเภสัชกรรมแผนไทย) ผู้ใช้ส่วนใหญ่ จำนวน 124 คน (33.42%) ต้องการคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ส่วนชุดหัวเรื่องที่ 5 (หัวเรื่องสาขาชีวเภสัชศาสตร์) พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ จำนวน 140 คน (37.73%) ต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม (ตารางที่ 18)

การที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้จำนวนมากที่สุดต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ รองลงมา ต้องการหัวเรื่องที่เป็นคานามผสม วลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม และน้อยที่สุด ต้องการหัวเรื่องใหญ่ที่เป็นคานามเดี่ยว พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยในส่วนของคุณสมบัติของประเภทของหัวเรื่อง (ตารางที่ 9) ลักษณะทางภาษาของหัวเรื่อง (ตารางที่ 12) และลักษณะการใช้ศัพท์ (ตารางที่ 15) ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าหัวเรื่องภาษาไทยที่ผู้ใช้ต้องการและเหมาะสมสำหรับสาขาเภสัชศาสตร์ควรเป็นหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคานามผสม วลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม เพื่อให้สืบค้นได้เฉพาะเจาะจงและตรงกับความต้องการ



เมื่อจำแนกความต้องการหัวเรื่องโดยรวมทั้ง 5 ชุดตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่าคำตอบของทั้งอาจารย์ นักศึกษาปริญญาตรี และนักศึกษามหาบัณฑิตศึกษามีค่าสอดคล้องกัน คือ จำนวนมากที่สุดต้องการศัพท์อิสระ จำนวน 143 คำตอบ (45.40%) 310 คำตอบ (29.38%) และ 173 คำตอบ (35.67%) ตามลำดับ (ตารางที่ 19)

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการจากชุดหัวเรื่องแต่ละชุดตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า คำตอบของทั้งอาจารย์และนักศึกษามีค่าสอดคล้องกัน ได้แก่ ชุดหัวเรื่อง 2 ชุด (ชุดหัวเรื่องที่ 2 และ 4) ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ ชุดหัวเรื่อง 1 ต้องการหัวเรื่องที่เป็นคำนามผสม ส่วนชุดหัวเรื่องที่ 3 และ 5 พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน โดยที่ชุดหัวเรื่องที่ 3 อาจารย์ จำนวนมากที่สุดต้องการคำนามผสม ในขณะที่นักศึกษาต้องการหัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ส่วนชุดหัวเรื่องที่ 5 พบว่าอาจารย์จำนวนมากที่สุดต้องการศัพท์อิสระ ในขณะที่นักศึกษามีค่าสอดคล้องกัน ต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม

เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักศึกษามหาบัณฑิตและนักศึกษามหาบัณฑิต พบว่าปรากฏผลสอดคล้องกัน 3 ชุดหัวเรื่อง ได้แก่ ชุดหัวเรื่องที่ 1 นักศึกษา จำนวนมากที่สุดของทั้งสองกลุ่มต้องการหัวเรื่องที่มีลักษณะเป็นคำนามผสม ชุดหัวเรื่องที่ 2 และ 4 ต้องการหัวเรื่องที่เป็นศัพท์อิสระ ส่วนชุดหัวเรื่องอีก 2 ชุดพบว่านักศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ ชุดหัวเรื่องที่ 3 นักศึกษามหาบัณฑิตต้องการคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ในขณะที่นักศึกษามหาบัณฑิตต้องการศัพท์อิสระ ส่วนชุดหัวเรื่องที่ 5 พบว่านักศึกษามหาบัณฑิตต้องการหัวเรื่องที่เป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อม ในขณะที่นักศึกษามหาบัณฑิตต้องการศัพท์อิสระ (ตารางที่ 20)

### 3. ปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ในการสืบค้นสารนิเทศ

หัวข้อนี้ครอบคลุมปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ในการสืบค้นสารนิเทศ วิธีการแก้ปัญหาเมื่อผู้ใช้ประสบปัญหาในการสืบค้นสารนิเทศภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ด้วยหัวเรื่อง และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

### 3.1 ปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ในการสืบค้นสารนิเทศ

ปัญหาในการใช้หัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ในการสืบค้นสารนิเทศ จำแนกเป็น 14 รายการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประสบปัญหา 2 ระดับคือ ระดับปานกลาง และ ระดับน้อย ปัญหาในระดับปานกลางมี 13 รายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศใช้พยัญชนะและตัวสะกดแตกต่างกัน หากใช้คำใดคำหนึ่งในการสืบค้นจะทำให้ได้ผลการสืบค้นไม่ครอบคลุมสารนิเทศเรื่องเดียวกันทั้งหมด และ ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุด เช่น การสลับที่คำด้วยเครื่องหมายจุลภาคหรือการแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น ( $\bar{X}=3.50$  เท่ากัน) ไม่มีรายการโยงคำที่ไม่ใช้เป็นหัวเรื่องไปยังคำที่ใช้เป็นหัวเรื่อง หรือ ไม่มีรายการโยงไปยังหัวเรื่องที่กว้างกว่า แคบกว่า หรือหัวเรื่องที่เกี่ยวข้อง ( $\bar{X}=3.26$ ) ไม่มีคู่มือหัวเรื่องบริการ ณ จุดสืบค้น ( $\bar{X}=3.22$ ) ส่วนปัญหาในระดับน้อยมี 1 ปัญหา

เมื่อจำแนกปัญหาตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า อาจารย์ประสบปัญหา 2 ระดับ คือ ระดับปานกลาง 11 รายการ และ ระดับน้อย 3 รายการ โดยปัญหาในระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุด เช่น การสลับที่คำด้วยเครื่องหมายจุลภาคหรือการแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น ( $\bar{X}=3.44$ ) ส่วนนักศึกษาประสบปัญหา 3 ระดับ คือ ระดับมาก 2 รายการ ระดับปานกลาง 11 รายการ และระดับน้อย 1 รายการ โดยปัญหาในระดับมาก ได้แก่ หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศใช้พยัญชนะและตัวสะกดแตกต่างกัน หากใช้คำใดคำหนึ่งในการสืบค้นจะทำให้ได้ผลการสืบค้นไม่ครอบคลุมสารนิเทศเรื่องเดียวกันทั้งหมด และ ปัญหาไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุด เช่น การสลับที่คำด้วยเครื่องหมายจุลภาคหรือการแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น ( $\bar{X}=3.51$  เท่ากัน)

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาของนักศึกษปริญาตรีและนักศึกษบัณฑิตศึกษา พบว่า นักศึกษปริญาตรีประสบปัญหาในระดับปานกลางเพียงระดับเดียวทั้ง 14 รายการ โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศใช้พยัญชนะและตัวสะกดแตกต่างกัน หากใช้คำใดคำหนึ่งในการสืบค้นจะทำให้ได้ผลการสืบค้นไม่ครอบคลุมสารนิเทศเรื่องเดียวกันทั้งหมด ( $\bar{X}=3.49$ ) ส่วนนักศึกษบัณฑิตศึกษาประสบปัญหา 3 ระดับ คือระดับมาก 2 รายการ ระดับปานกลาง 8 รายการ และระดับน้อย 4 รายการ โดยปัญหาในระดับมาก ได้แก่ หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศใช้พยัญชนะและตัวสะกดแตกต่างกัน หากใช้คำใดคำหนึ่งในการสืบค้นจะทำให้ได้ผลการสืบค้นไม่ครอบคลุมสารนิเทศเรื่องเดียวกันทั้งหมด ( $\bar{X}=3.58$ ) และไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุด เช่น การสลับที่คำด้วยเครื่องหมายจุลภาค หรือ การแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น ( $\bar{X}=3.57$ ) (ตารางที่ 21)

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดประสบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2 ปัญหา คือ หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศใช้พยัญชนะและตัวสะกดแตกต่างกัน หากใช้คำใดคำหนึ่งในการสืบค้นจะทำให้ได้ผลการสืบค้นไม่ครอบคลุมสารสนเทศเรื่องเดียวกันทั้งหมด และไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุด เช่น การสลับที่คำด้วยเครื่องหมายจุลภาค หรือ การแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น พบว่าแตกต่างจากผลการวิจัยของศรีธญา ดำรงกิจการวงศ์ (2536) และ เพ็ญพิมล คงมนต์ (2539) ที่พบว่าบุคลากรฝ่ายข่าวของหนังสือพิมพ์ และ นักวิชาการสาธารณสุข ตามลำดับ ประสบปัญหาหัวเรื่องที่ห้องสมุดกำหนดกว้างเกินไป และแตกต่างจากผลการวิจัยของพิไลรัตน์ เทียนทัต (2539) ที่พบว่า ปัญหาที่นักกฎหมายจำนวนมากที่สุดประสบคือ หัวเรื่องไม่ตรงกับความเข้าใจของผู้ใช้ ผลการวิจัยของ Poggione (1995) ที่พบว่าผู้ใช้ประสบปัญหาการกำหนดหัวเรื่องทางการแพทย์เพื่อทำดรรชนีวารสารมักเป็นคำที่ผู้ใช้ไม่รู้จักและไม่คุ้นเคย ผลการวิจัยของ Ojo-Ade และ Jagboro (2000) ที่พบว่าปัญหาที่ผู้ใช้ประสบในอันดับแรก คือ การจัดเรียงหัวเรื่องยุ่งยาก ผลการวิจัยของ ดาราวรรณ เจียมเพิ่มพูน (2526) ที่พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดประชากรศาสตร์ไม่รู้จักศัพท์ที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศเนื่องจากไม่ใช่ศัพท์ที่บัญญัติใช้อย่างแพร่หลาย และผลการวิจัยของ เพ็ญพิมล เขียวนาวัน และคณะ (2529) ที่พบว่าปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดแพทย์ประสบในการใช้ดรรชนีวารสารคือ นึกคำศัพท์มาค้นได้ยาก

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่กำหนดว่า ปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดประสบในระดับมากคือ หัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ไม่สอดคล้องกับคำค้นของผู้ใช้ในการสืบค้นสารสนเทศ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลางลำดับที่ 5

การที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดประสบปัญหาหัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ไม่สอดคล้องกับคำค้นของผู้ใช้เป็นปัญหาในระดับปานกลาง อาจเนื่องจากการสืบค้นสารสนเทศ หากคำที่ผู้ใช้สืบค้นไม่ตรงกับหัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ ผู้ใช้อาจใช้วิธีการอื่นต่อไป เช่น การสืบค้นด้วยคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ การเปลี่ยนไปสืบค้นด้วยทางเลือกอื่น คือ ทางเลือกคำค้นและสืบค้นด้วยศัพท์อิสระ ดังเช่นที่ผู้ใช้ระบุไว้ในวิธีการแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการใช้หัวเรื่องสืบค้น (ตารางที่ 22) ว่า แก้ปัญหาด้วยการสืบค้นต่อไปด้วยคำค้นอื่น ๆ และ เปลี่ยนไปสืบค้นด้วยช่องทางสืบค้นอื่น ๆ นอกจากนี้ ศัพท์ทางเภสัชศาสตร์ยังเป็นศัพท์ที่ค่อนข้างเฉพาะ ตรงไปตรงมา และเป็นศัพท์เทคนิค ถึงแม้จะค้นจากหัวเรื่อง ในบางครั้งผู้ใช้อาจใช้คำได้ตรงกับหัวเรื่องของห้องสมุดและได้รับสารสนเทศที่ต้องการ

ส่วนปัญหาที่มีผู้ใช้ประสบและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศใช้พยัญชนะและตัวสะกดแตกต่างกัน หากใช้คำใดคำหนึ่งในการสืบค้นจะทำให้ได้ผลการ

สืบค้นไม่ครอบคลุมสารนิเทศเรื่องเดียวกันทั้งหมด อาจเนื่องจากคำศัพท์สาขาเภสัชศาสตร์เป็นศัพท์เฉพาะที่ได้รับวิวัฒนาการจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์มีลักษณะเป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมากค่อนข้างมาก ซึ่งหากห้องสมุดไม่ตรวจสอบการใช้พยัญชนะและตัวสะกดจากหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน ก็อาจทำให้ตัวสะกดที่ใช้แตกต่างกันไป หากผู้ใช้เลือกใช้คำที่สะกดแตกต่างกันไปก็จะได้ผลการสืบค้นที่ต้องการ

ส่วนปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอีก 1 ปัญหา คือ ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์การกำหนดหัวเรื่องของห้องสมุด เช่น การกลับที่คำด้วยเครื่องหมายจุลภาคหรือการแบ่งหัวเรื่องย่อยด้วยเครื่องหมายขีดคั่น อาจเนื่องจากการปฐมนิเทศห้องสมุด ผู้ใช้ได้รับการปฐมนิเทศด้วยเวลานั้น ๆ ทำให้ไม่ได้รับการอธิบายการสืบค้นสารนิเทศด้วยหัวเรื่องอย่างชัดเจน และห้องสมุดก็ไม่ได้มีการอบรมอื่นใดที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง ประกอบกับรายการออนไลน์ (OPAC) ของห้องสมุดไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับการสืบค้นด้วยหัวเรื่องอย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้ใช้ไม่เข้าใจหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของหัวเรื่องซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ค่อนข้างเฉพาะมาก

### 3.2 วิธีการแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการสืบค้นสารนิเทศภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ด้วยหัวเรื่อง

เมื่อประสบปัญหาในการสืบค้นสารนิเทศภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ด้วยหัวเรื่อง พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวนมากที่สุด 284 คน (76.55%) แก้ปัญหาด้วยการสืบค้นต่อไปด้วยคำค้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รองลงมา จำนวน 252 คน (67.92%) เปลี่ยนไปสืบค้นด้วยช่องทางสืบค้นอื่น ๆ

เมื่อจำแนกวิธีการแก้ปัญหาตามสถานภาพของผู้ใช้ห้องสมุด พบว่า อาจารย์และนักศึกษาจำนวนมากที่สุด 48 คน (76.19%) และ 236 คน (76.62%) ตามลำดับ แก้ปัญหาด้วยการสืบค้นต่อไปด้วยคำค้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ปัญหาของนักศึกษาปริญญาตรีและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่าปรากฏผลสอดคล้องกัน คือ นักศึกษาจำนวนมากที่สุดของทั้งสองกลุ่มแก้ปัญหาด้วยการสืบค้นต่อไปด้วยคำค้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ตารางที่ 22)

ผลการวิจัยในส่วนนี้ พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ojo-Ade และ Jagboro (2000) ที่พบว่าเมื่อผู้ใช้ห้องสมุดประสบปัญหาในการสืบค้นสารนิเทศจะแก้ปัญหาโดยการสืบค้นด้วยคำศัพท์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

### 3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์

ผู้ใช้ห้องสมุด จำนวน 73 คน ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการกำหนดหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ของห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยข้อเสนอแนะที่มีผู้ใช้ห้องสมุดเสนอตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป มีดังนี้

1. ควรทำรายการโยงคำที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงไปยังหัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ (16 คน)
2. ควรกำหนดหัวเรื่องภาษาอังกฤษควบคู่กับหัวเรื่องภาษาไทย (15 คน)
3. ควรกำหนดหัวเรื่องตามศัพท์บัญญัติสาขาเภสัชศาสตร์หรือสาขาการแพทย์ของราชบัณฑิตยสถานเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (7 คน)
4. หัวเรื่องที่ยังไม่มีคำแปลเป็นภาษาไทยควรใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศแทน (5 คน)
5. ควรใช้คำทับศัพท์ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ไม่ยากหรือซับซ้อนเกินไป (5 คน)

ผลการวิจัยในส่วนข้อเสนอแนะ พบว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรีย์ โชติสุขคุณธ์มนตรี (2537) และ Leibtag (1982) ที่พบว่า ห้องสมุดควรทำรายการโยงจากคำที่ไม่ใช้ไปยังคำที่ใช้เป็นหัวเรื่อง

#### การทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐาน 2 ข้อ คือ 1) ผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ประเภทหัวเรื่องใหญ่ มีลักษณะเป็นค่านามเดี่ยว และเป็นศัพท์อิสระ และ 2) ปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดประสบในระดับมาก คือ หัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ไม่สอดคล้องกับคำค้นของผู้ใช้ในการสืบค้นสารนิเทศ สามารถสรุปได้ว่ามีทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน โดยส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน คือ

สมมติฐานข้อ 1 ที่กำหนดว่าผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นค่านามเดี่ยว และเป็นศัพท์อิสระ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ห้องสมุดต้องการหัวเรื่องที่เป็นค่านามเดี่ยวจำนวนน้อยที่สุด และใช้น้อยกว่าร้อยละ 50 ต้องการศัพท์อิสระ

สมมติฐานข้อ 2 ปัญหาที่ผู้ใช้ห้องสมุดประสบในระดับมาก คือ หัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้ไม่สอดคล้องกับคำค้นของผู้ใช้ในการสืบค้นสารนิเทศ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเป็นปัญหาระดับในปานกลางลำดับที่ 5

## ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ในการกำหนดหัวเรื่องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และสำหรับคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการปรับปรุงและพัฒนาหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

### ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1. การกำหนดหัวเรื่องสาขาเภสัชศาสตร์ ควรมีลักษณะทางภาษาที่เป็นคำนามผสม และเป็นวลีหรือกลุ่มคำที่มีคำสันธานหรือบุพบทเชื่อมเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งอาจนำคำที่เหมาะสมจากเอกสารซึ่งเป็นศัพท์อิสระมาสร้างเป็นหัวเรื่อง
2. ควรรวบรวมคำศัพท์ที่พบจากเนื้อหาสารนิเทศที่มีการใช้หลากหลาย เพื่อขอให้อาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และนักศึกษาช่วยคัดเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นหัวเรื่อง
3. หัวเรื่องที่เป็นคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ บรรณารักษ์ควรตรวจสอบกับ "หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษ" ของราชบัณฑิตยสถานเพื่อให้พยัญชนะและตัวสะกดถูกต้อง หรือใช้ศัพท์ที่ปรากฏใน "สารานุกรมเภสัชศาสตร์" ของ คณะทำงานจัดทำศัพท์เภสัชศาสตร์ สภาเภสัชกรรม
4. ห้องสมุดควรจัดอบรมการสืบค้นสารนิเทศด้วยหัวเรื่องเพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจกฎเกณฑ์และวิธีการสืบค้น เพื่อได้ผลการสืบค้นที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ห้องสมุดควรจัดทำรายการโยงคำที่ไม่ใช้ไปยังหัวเรื่องที่ใช้เพิ่มมากขึ้น
6. ห้องสมุดควรจัดทำรายการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ พร้อมหัวเรื่องภาษาอังกฤษควบคู่ พร้อมคำอธิบายการใช้วางไว้บริการ ณ จุดสืบค้น รวมทั้งนำขึ้นบนเว็บไซต์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ในหน้าเว็บเพจรายการออนไลน์ (OPAC) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการสืบค้นสารนิเทศของผู้ใช้
7. ห้องสมุดคณะต่าง ๆ ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ควรร่วมมือกันในการรวบรวมคำศัพท์ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์และร่วมมือกันพิจารณาตรวจสอบหัวเรื่องใหม่ทางการแพทย์เพื่อใช้ร่วมกันในห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหิดลอย่างเป็นเอกภาพ

## ข้อเสนอแนะสำหรับคณะกรรมการกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา

1. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสาขาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้ง 12 แห่ง เพื่อร่วมมือกันในการรวบรวมคำศัพท์ ตรวจสอบ ปรับปรุง และกำหนดหัวเรื่องใหม่ขึ้นใช้ โดยมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้หัวเรื่องสาขาเภสัชศาสตร์ที่สามารถใช้ร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ และสร้างเป็นคู่มือในการกำหนดหัวเรื่องที่เป็นมาตรฐานต่อไป
2. ควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ เพื่อขอคำแนะนำหรือคัดเลือกหัวเรื่องที่เหมาะสม
3. ควรปรับปรุงหรือเพิ่มเติมหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ในคู่มือ "หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย" ให้มีความถูกต้องและทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

### แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการสำรวจความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ด้านอื่น ๆ เช่น ทันตแพทยศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ พยาบาลศาสตร์ เป็นต้น
2. ควรมีการสำรวจความต้องการหัวเรื่องภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์จากผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น องค์การเภสัชกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และสมาชิกสมาคมวิชาชีพทางเภสัชกรรมสาขาต่าง ๆ เช่น สมาคมเภสัชกรรมโรงพยาบาลแห่งประเทศไทย สมาคมเภสัชกรรมชุมชน เป็นต้น
3. ควรมีการทำวิจัยด้านศัพท์สัมพันธ์ภาษาไทยสาขาเภสัชศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่เกี่ยวข้องในรูปสิ่งพิมพ์หรือฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสืบค้นสารนิเทศเฉพาะสาขาในเชิงลึกและครอบคลุมมากขึ้น